

In dit Spiegheleschrift het eerste gesprek met een 'oudere' Spiegelbewoonster die als geen ander veel heeft te vertellen, de journaliste Anne Biegel. Ze woont al meer dan tachtig jaar in het Spiegel.

'Iedere dag een druppel'

Het is half elf wanneer ik de woning van Anne Biegel aan de Parklaan, diep verscholen in de tuin, binnentreed. Een kleine hal waar ze zorgzaam mijn jas ophangt en vervolgens een ruime, gezellige kamer. Veel boeken langs de wand en uitzicht op een grote tuin. Op het terras vogelhuisjes met bolletjes boter en andere lekkernijen en uiteraard af en aan vliegende vogels.

'Energie geven schept nieuwe energie', zegt Anne Biegel. Ze overtuigt me onmiddellijk. Snel en efficiënt wordt er koffie verzorgd. We bepalen het kader van het gesprek en spreken af haar contacten met Bussumse schrijvers voor een volgende keer te bewaren.

Anne Biegel werd geboren in 1905 op de Parklaan no. 25 als het tweede kind van Herman Biegel en Madeleine Povel. Er waren negen kinderen; haar jongste broer Paul Biegel, bekroond schrijver van kinderboeken, is twintig jaar jonger dan Anne. Haar grootvader was een van de grondleggers van het villapark Het Spiegel. De kom van Biegel is een blijvende herinnering aan hem.

Later verhuisde het gezin naar villa Oldeheuvel, ontworpen door architect De Bazel. Het huis stond op de hoek van de Groot-Hertoginnelaan/Meentweg waar nu schakelbungalows staan. De tuin grensde aan de Meent, toen nog een ongerept gebied met weilanden, sloten en veel soorten bloemen. Door een hekje kon je zo het vrije veld inlopen en al vroeg ontwikkelde Anne een diepe belang-

stelling voor alle wat groeide en bloeide. 'Ontzettend jammer dat het huis is afgebroken' zegt Anne Biegel nu; mijn broer heeft de gevelsteen nog in zijn bezit.

Vader Biegel handelde in bouwmaterialen met Indië; haar moeder was dol op lezen en had veel gevoel voor humor. De kinderen kregen een zeer liberale opvoeding. Het was een levendig katholiek gezin met veel vrienden en gasten, waaronder ook de familie van Eeden.

Zo bezocht Anne een partijtje ten huize van Martha van Vloten waar ook een goochelaar optrad. 'Ik weet nog precies wat ik aan had', vertelt ze, 'een groene zijden overgooier met zwarte lakschoentjes'. Ze bewonderde de druivenkas van huize 'De Lelie'

Villa Oldeheuvel.

Anne bezocht de 1e katholieke Meisjes-HBS in Amsterdam. Ze hadden een non voor Nederlands en er werd voorgelezen uit 'De kleine Johannes' van Frederik van Eeden. Dit maakte grote indruk op Anne en het opende haar ogen voor de literatuur van de Tachtigers. Ze was dertien jaar, vreselijk romantisch en voortdurend bezig gedichten voor te dragen van Tagore en van Jacques Perk:

'Ik ben geboren uit zonnegluren
En een zucht van de ziedende zee,
Die omhoog is gestegen, op wieken van regen,
Gezwellen van wanhoop en wee'

draagt ze gloedvol voor uit 'Iris'.

Ze vertaalde 'De witte Waterlelie' van van Eeden in het Frans en was hier zeer door ontroerd. Haar broers en zussen plaagden haar ermee en in Sinterklaasgedichten werd ze stevig onderhanden genomen.

Om contact te krijgen met de Tachtigers schreef ze brieven waarin ze om hun handtekening vroeg. De reacties plakte ze in een album en zo ontstond een uniek en dierbaar kleinood dat ze wil schenken aan het Haags Letterkundig Museum.

In Bussum was op cultureel gebied nog niet zoveel te beleven aan het begin van deze eeuw, maar samen met haar moeder bezocht ze wel lezingen van o.a. van Eeden voor de Volksuniversiteit. In Novum aan de Vlietlaan droeg Clinge Dorenbos voor.

Na de HBS bezocht Anne de Sociale Academie en kreeg vervolgens een baan bij de Kinderbescherming in Leiden. In 1932 vertrok ze naar Noorwegen om te leren skiën.

Onmiddellijk voelde ze zich er helemaal thuis. 'Dat moet iets zijn uit een vorig leven', zegt Anne Biegel, 'het was of ik er altijd had gewoond'. Een half jaar woonde ze in Oslo in huis bij een schrijfster. Anne schreef verhalen over Noorwegen die door het Algemeen Handelsblad werden gepubliceerd. Zo zette ze haar eerste schreden op het journalistieke pad. De verhalen werden later gebundeld in het boekje 'Ja, wij houden van dit land' (1938).

Fragment uit 'Ja, dit is het land'.

VII

SANKT HANS, MIDZOMERFEEST DER NOREN

SANKT Hans.
Midzomer.

Een stralend blauwe lucht over Noorwegen, waar de zomer nu op z'n hoogtepunt is. Diepblauw zijn de forden en schuimend wit de beekjes en watervallen. Allereigen is de rijke Noorsche natuur uitgebroken en heeft zich opgevouwen in een weelde van blad, bloem en vrucht: het berkeloof glinstert in de zon, en akkers en wegkanten staan vol wilde bloemen. De boschgrond is een sprookje van fijne varens en bloeiende bessestuijkjes, en wilde roosjes bloeien tusschen 't mos en de rotsen. De dennetakken hangen zwaar van nieuw geboren kegeltjes.

Het gaat hier angstig snel met den zomer, Alles barst tegelijk in bloei uit en haast zich om holderdebolder in vrucht te komen.

Sankt Hans, vier-en-twintig Juni, is het Midzomerfeest in het onafgebroken feest van den Noorschen zomer, die warm en gestadig is, met slechts af en toe een stevigen regennacht.

Als je de Noren vraagt, of bij hen niet, zooals overal elders, eigenlijk de langste dag op één en twintig Juni valt, kijken ze heel

In datzelfde jaar kwam ze als eerste en enige vrouwelijke journalist bij het dagblad De Tijd. Ze bleef er 32 jaar, tot haar pensionering. Ze was journalistiek ongeschoold maar hield van schrijven. 'Laat me maar eens zien hoe een krant wordt gemaakt' zei ze. Ze werd rondgeleid door het bedrijf waar alles nog met de hand werd gezet en waar de sfeer nog werd beheerst door grote rollende persen, de lucht van lood en grote glazen melk die moesten worden gedronken om de giftige dampen van het lood te neutraliseren.

'Ik deed alles wat de mannen vergaten', vertelt ze, 'en alles werd geplaatst. Ik was de eerste katholieke vrouw in de journalistiek en ik werd overal voor gevraagd'. Zo werd ze meteen de eerste week gestuurd naar de aanbidding van een boek aan koningin Wilhelmina ter gelegenheid van diens veertigjarig jubileum. Ze onderhield zeer goede contacten met collega's van Het Algemeen Handelsblad: de aardige en behulpzame Anne Holdert en Lenie van Meekeren, die tezamen schreven onder de naam Annelen. Op dezelfde manier kwam ook haar samenwerking met de free-lance journaliste Heleen Swildens tot stand.

Na de oorlog brak er een tijd aan van grote gedrevenheid om een nieuwe wereld op te bouwen. 'Ik werkte met bezielde collega's, er was geen sprake van moeilijke intimiteiten', zegt ze. De positie van vrouwen was versterkt door de oorlog waarin veel mannen waren

weggevoerd en de vrouwen taken moesten overnemen. De vrouwen stonden hun terrein niet meer af. Een bijzonder sturende en stimulerende rol speelde Marga Klompé in dit proces. Ze stimuleerde vrouwen om in de politiek te gaan. Ook Anne was sterk betrokken bij de emancipatiegedachte, hoewel ze ook de mode bleef verslaan, waarvoor ze twee maal per jaar afreisde naar Parijs, waar ze dan een heerlijke week doorbracht.

'Je moest als journaliste attent zijn op alles wat nieuw was op het gebied voor de vrouw. Ideeën als (maatschappelijke) dienstplicht voor vrouwen deden opgang' vertelt ze. Romme, politiek leider van de KVP, wilde niet dat getrouwde vrouwen buitenshuis werkten. Op pagina één van De Tijd schreef Anne Biegel hem een open brief waarin ze vroeg : ' Weet de minister wel wie er 's morgens zijn bureau schoonmaakt?'

Dat waren n.l. vrouwen met gezinnen die zonder bijverdienste niet rond konden komen. 'Het was een overwinning dat de alleen uit mannen bestaande redactie dit initiatief goedkeurde' zegt Anne Biegel. Romme reageerde overigens, wijselijk, niet. Anne onderging in die tijd de invloed van de Amerikaanse feministische schrijfster Betty Friedan (The feminine mystique). Het dagblad De Tijd was katholiek met een progressieve ondertoon, maar die mocht er niet toe leiden dat de lezers wegliepen. Zo mocht ze niet over de pil schrijven en gesprekken met communistische Russische vrouwen mochten niet worden gepubliceerd. En dan het voetbal, als ze pech had moesten haar stukken hier voor wijken.

Naast haar werk voor De Tijd schreef ze een column in de Libelle.

'Deze stukjes waren bedoeld om mensen te helpen hun tijd te begrijpen', zegt ze. 'En het leuke is dat ik kort geleden gebeld werd door een vrouw die in een oude Libelle zo'n column had gelezen en daar in haar moeilijke situatie nog heel veel steun aan had'.

In 1947 verscheen een kinderboek van haar hand: 'Boenie en zijn baasje', geïnspireerd op haar broer Paul en zijn hondje. Haar laatste opdracht, een week voor haar pensioen in 1970, was een interview met minister Marga Klompé die ze

goed kende. Het ging over haar werk en haar idealen; ze stond voor de christelijke waarden, zoals gerechtigheid, ze was niet uit op macht maar wilde haar werk zo goed mogelijk doen.

Na haar pensionering verzorgde ze, samen met Heleen Swildens, nog een jaar de Vrouwenpagina van De Tijd. Het was de periode van de tweede feministische golf, 'het gesettelde feminisme' zoals Anne Biegel vertelt. In 1980 kwam bij uitgeverij Gottmer uit 'Mijn vriendin eet viooltjes', waarin Anne schrijft over wat je allemaal kunt doen met eetbare planten en kruiden. Ze vertaalde ook een aantal boeken over dit onderwerp. Met Heleen Swildens hield ze contact. Ze voerden lange telefoongesprekken over alles wat met het ouder worden te maken had totdat hieruit het idee ontstond om deze gedachtenwisselingen in briefvorm te bundelen en te publiceren. Zo verscheen bij Gottmer 'M'n bril in de ijskast', een alleraardigst en in z'n eerlijkheid zeer waardevol boek over de problemen van het ouder worden en de positie van ouderen in onze maatschappij. Een fragment hieruit wil ik in verband met het boek ' Mijn vriendin eet viooltjes' niet onvermeld laten (pag. 140).

Anne Biegel schrijft: 'Weet je nog dat ik in Parijs bij een tuintje om de Russische Kerk blaadjes van de Oostindische kers plukte en opat? Ik had zo'n behoefte aan vitaminen!

(Kruidenheks An)

Anne Biegel op het Naardermeer waar ze een reportage maakte. Door de dikke sneeuwlaag op het ijs kregen de vissen geen licht en geen zuurstof. De Kooiker maakte daarom voren in de sneeuw om het licht door te laten.

Heleen Swildens reageert: 'En toen bood je mij ook Oostindische kers aan en ik werd woedend omdat het een perkje aan de straat was en de honden daar vrij in en uit liepen. Het is maar wat zwaarder weegt, de vitaminen of de bacteriën, want je moet in deze wereld altijd keuzen maken'.

Het boek beleefde acht drukken en is al in drie talen vertaald. Enige weken geleden werd het in Kopenhagen gepresenteerd; Anne reisde er naar toe, samen met Heleen Swildens. De gedachtenwisseling met Heleen zette zich voort in een tweede boek 'Een vinger in de pap' een logische overgang naar het derde boek dat in aantocht is en ondermeer zal gaan over meer zeggenschap voor ouderen, waarbij Anne Biegel zich opnieuw laat inspireren door een boek van Betty Friedan 'The fountain of age'. De schrijfster zegt daarin dat ouder worden van mensen geen ramp is maar juist een geschenk. Oud is niet-jong. Ouderen moeten hun mogelijkheden benutten. De kennis van ouderen mag niet over het hoofd worden gezien.

Anne Biegel is inmiddels 88 jaar en nog steeds zeer charmant. 'Ik plan iedere dag. Je moet overzicht houden', zegt ze 'al komt niet elke dag alles klaar wat ik wilde'. 'Iedere dag een druppel', zo ervaart ze het.

Ze is nog steeds romantisch, maar er heeft zich een verdieping ontwikkeld naar een vorm van verwondering over de schepping. 'De schepping is iets wonderbaarlijks'.

35 Jaar geleden kwam ze wonen in de tuinwoning Parklaan 35a. Ze was bevriend met de Noorse zusters van het Olavshuis en vroeg of ze daar kon komen wonen. Ze had geluk, het huis kwam leeg. Iedere dag werkt ze nog in de tuin en als het even kan haalt ze haar boodschappen op de fiets. Voor grotere klussen heeft ze een seniorenkaart voor de taxi. Ze is gezond. 'Een combinatie van lichaam en geest en van bewust leven' zegt ze. Ze correspondeert via Amnesty International met ter dood veroordeelden en ervaart dit als ingrijpend maar tegelijkertijd als een verrijking.

Toch onttrekt ze zich niet aan de wetenschap dat ze steeds dichterbij het einde komt. Ze is veel bezig met de dood en alles wat zich daarom heen afspeelt, een thema wat ook in het derde boek naar voren komt. Steeds meer vrienden en vriendinnen vallen weg. Ze ordent en ruimt veel op. 'Mijn verhuizing, die wil ik zelf regelen', zegt ze, want ik wil de achterblijvenden zo min mogelijk last bezorgen'.

Ondertussen staat ze zeer actief midden in het leven en heeft nog steeds een drukke agenda.

Het loopt tegen drieën. Anne Biegel loopt met me het aan weerszijden dichtbegroeide tuinpad af zodat ze meteen de post kan halen. Het was een lang gesprek. Ik vraag me af wie van ons tweeën eigenlijk het meest vermoeid is. Ze wuift me hartelijk na. Wat een enig mens!